

A célok nem változtak

A Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége (MOSZ) az idén is a megszokott, méltó helyszínen, a Vajdahunyadvárban, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum konferenciatermében ünnepelte a Nemzetközi Szövetkezeti Napot. A július 5-ei rendezvényen Horn Péter akadémikus tartott ünnepi beszédet, s idén is csaknem száz MOSZ-kitüntetést adtak át a tagszervezetek dolgozóinak.

Bátor Árpád, a MOSZ alelnöke köszöntője után felidézte, hogy az első nemzetközi szövetkezeti napot 1922-ben tartották meg, hiszen az I. világháború viharai után döntött úgy a Szövetkezők Nemzetközi Tanácsa, hogy július első hétfőjéig legyen a szövetkezők napja. Az ENSZ ezt a napot 1995-ben emelte a Szövetkezők Nemzetközi Világnapjává, hogy a kisembereknek, a kis egzisztenciáknak, akik az összefogásban találták meg a boldogulásukat, legyen egy olyan napjuk, amelyen alkalmuk van megemlékezni, vissza- és előretekinteni a szövetkezeti mozgalom helyzetére. Sajnos Magyarországon továbbra sem kezeli a politika úgy a szektort, ahogyan megérdemelné. Ezt igazolja az is, hogy tavaly, amikor az ENSZ a szövetkezők évének nyilvánította a 2012-es esztendőt, méltatlanul kevés megemlékezés történt a szektor eredményeit illetően.

Mindez nem meglepő a MOSZ tagszervezetei számára, hiszen a rendszerváltás óta csak a szétverés, az ellehetetlenítés, a leépítés politikája zajlik. A tagszervezetek dolgozóinak, a kitüntetetteknek az is küldetése, hogy az 1990 óta felnőtt új generációnak elmondják, milyen is volt a magyar szövetkezeti mozgalom, mert ma már csak a romjai látszanak, élnek. Amikor a szövetkezők virágkorukat élték, akkor a faluban nem ismerték a munkanélküliség, a nincs fogalmát. Nem az volt a divat, hogy lesöpörték a padlást, hanem éppen hogy meg-

teltek a padlások, a tárolók a szövetkezők terményeivel. Ezekből a terményekből, állatokból annyit adtak le, amennyiből a családok is jól megélték, és a gazdasági alapokat megteremtették. Ma fiatal percpolitikusok a szövetkezőkben dolgozókat cselédnek nevezik. Kérdés, hogy e cselédnek lesz-e nyugdíjuk, orvosi ellátásuk, lesz-e jövőképük?

Zsúfolásig megtelt a konferenciaterem

A magyar parasztság történetében nem lesz még egy olyan időszak, amikor egy falu élete, a vidék az emberi életről szól. Ez az az időszak volt, amikor a fiatalok, a tehetséges gyermekek sokasága első generációként egyetemi végzettséget szerzett, és a faluba visszatérve teljesen új szint, életet vittek oda. Abban, hogy ennyi első generációs fiatal visszakérült a falujába, nagy érdemei vannak Horn Péter akadémikusnak, professzornak is, mivel a kaposvári egyete-

Az ünnepség elnöksége: Pataki László alelnök, Bátor Árpád alelnök, Horn Péter akadémikus

men – ahol professzor emeritus – fiatalok ezrei szívták magukba a tudást, és a javarésztük visszatért a szülőhelyre. Ezek a fiatalok már olyan mezőgazdaságot alakítanak ki,

professzorhoz – öröm számára, hogy itt lehet.

Amikor szövetkezőkéről beszélünk, akkor ma talán nem annyira politikus dolog ezt tenni, de Erdei Ferenc néhány gondolatát mindenképpen ide illőnek érezte. Három gondolatot olvasott fel közülük. Mint Horn Péter elmondta, hatéves volt, amikor Erdei Ferencet megismerte, aki édesapja, Horn Artúr közeli jóbarátja volt. Erdei Ferenc olyan hatással volt a gyermek Horn Péterre, hogy árnyékként követte a két jó barátot, amikor Bükkszentkereszten, 35 fokos melegben, a mezőn sétálva beszélgettek. A hatéves gyermeket – bár egy szót sem értett a beszélgetésből – Erdei Ferenc személye lenyűgözte, s ma sem felejtette el, hiszen Erdei Ferenc hallatlan nagy ember volt, még ha ma nem is ismerik el a munkásságát.

amelyet Horn Péter is elképzelt, hiszen ő mindig is híve volt a modern, fejlődő mezőgazdaságnak, vezette fel az akadémikus előadását Bátor Árpád.

Horn Péter azzal kezdte mondandóját, hogy ha annyi mindennek van világnapja, akkor itt az ideje, hogy a szövetkezőknek is legyen. Elsősorban azért vállalta az előadás megtartását, mert az az emberi kör, amelyik a szövetkezőkhez, társas vállalkozásokhoz kötődik, az közel áll a

Erdei Ferenc 1936-ban a makói hagyások pénzén Nyugat-Európába utazhatott tanulmányútra. Amikor hazajött, így foglalta össze tanulmányútja eredményét Sándor öccsének: „Idehaza is szövetkezőket kellene létrehozni, mert ezek megvédik az egyént, a kisembert mind a piac erőivel, mind az állammal szemben!” Látnoki gondolatok ezek, hangsúlyozta Horn Péter. Egy másik, az 1960-as évekből való

Horn Péter szolt arról is, hogy miért nem kell a szövetkezt, a társas vállalkozásokat szembeállítani a családi gazdálkodással. Egy még 1959-ben megfogalmazott Erdei-idézet következett: „A falusi élet és a mezőgazdasági munka hagyományos sajátosságai már kevésbé vonzzák, még csak nem is kötik az embereket. A történelmi parasztság megszűnőben van, a felnövő fiatalság az ipar, a technika, a város világából veszi eszményeit, a mezőgazdaság annyiban vonzza, amennyiben ugyanazon értékrend szerint versenyképes az iparral és a várossal.” Erdei már a '60-as években megsejtette az egész

Horn Péter: a szövetkezetek mindig is a hatékony mezőgazdaság kialakításáért dolgoztak

euroatlanti övezet problémáját, ami ránk, magyarokra is vonatkozik. Mert mi okozza az igazi magángazdaságok és a hagyományos parasztgazdaságok (családi gazdaságok) válságát? Németországban húsz év alatt a harmadára csökkent a családi gazdaságok korábban 1,5 milliós száma. Ennek újkeletű okai vannak: a relatíve szűkös erőforrások, a piaci kiszolgáltatottság, a gyenge alkupozíció, a válások számának drámai növekedése, a csökkenő gyerekszám, az öröklési jogi problémák, a munkamegosztási korlátok, a speciális hitelezési rendszer.

A társas vállalkozások súlya viszont meghatározó az állattenyésztésben. Ha ezeket a gazdaságokat megroppantjuk, akkor a magyar mezőgazdaság fenntarthatatlan lesz, mondta az előadó. Ha megnézzük a statisztikákat, láthatjuk, hogy 1911-ben – csak a mostani országterületre vonatkozóan – 3,1 millió számállatot tartottak. A Horthy-korszak utolsó békeéveiben, 1937-38-ban ugyancsak ennyi volt az állatlétszám, és 1985-88-ban is ennyit mutatott a statisztika - ma pedig alig éri el az egymilliót a számosállatok száma. Soha nem volt ilyen kevés állat a magyar történelemben! Ilyen kevés állattal nem lehet hosszú távon fenntartani a magyar mezőgazdaságot, ezért kulcskérdés, hogy az állattenyésztést visszahozzuk a normális szintre. Nonszensz, hogy az EU-tagországok közül Magyarországon fogyasztják a legkevesebb sertéshúst: belépésünkkor még a harmadik helyen voltunk. Az sem elfogadható, hogy importra kényszerül a sertéságazat. A koncentrált nagyüzemi rendszer helyreállításához hipermodern technológiát kell alkalmazni; ha önellátó kisüzemi rendszert akarunk, akkor az szociális program. Ha pedig a kettőt keverjük, akkor újabb tragédiák sora következik be, és a pénzt az ablakon dobjuk ki, mondta végezetül Horn Péter.

Erdei-idézetet is felolvasott az előadó: „A szövetkezet a kapitalizmusban a kapitalista gazdasági rendszer intézménye, a szocializmusban a szocialista gazdasági rendszer intézménye aszerint, hogy milyen az állam jellege, amelyben műkö-

dik, mert alap jellegét nem a különleges vonások, hanem az uralkodó társadalmi-gazdasági általános elvek és módszerek határozzák meg.” Erdei Ferencnek nagyon sokat köszönhet a magyar szövetkezeti mozgalom, a Magyar Tudományos

Akadémia, s az a tudományterület, amit faluszociológiának hívnak, jelentette ki az előadó.

„Miért szeretem a MOSZ-t és tagszervezeteit?” – tette fel a kérdést Horn Péter. Azért, mert amióta ezzel a körrel kapcsolatban van, azóta azt tapasztalta, hogy a szövetkezetek mindig is a hatékony mezőgazdaság kialakításáért, megvalósításáért dolgoznak, hangzott a felelete. A részleteken, persze, lehetett változtatni, vitatkozni, de a célok nem változtak. S nem csak azért, mert ez jó volt a falunak, hanem mert mindenki tudta, hogy az országnak is hasznára van. S ez a kettő együtt teljesült. Bár mennyire is nem akarjuk elhinni, de a mezőgazdaság volt a magyar történelemben a középkortól kezdődően a Horthy-korszakon át a szocializmusig, de mind a mai napig a legnagyobb termelő ágazat, amely a külkereskedelmi többlet legnagyobb részét hozta. Ez soha nem változott. De hogy ne legyünk kishitűek, ez a megállapítás az Egyesült Államokra is érvényes, vagyis nem kell szégyenkezünk emiatt, hanem büszkének kell lennünk erre a teljesítményre, mert nagyon is fontos dolog volt a nemzet fennmaradása szempontjából.

A magyar szövetkezeti mozgalom mind a mai napig nem számolt azzal – és a politika, a magyar nemzeti öntudat sem vette tudomásul –, hogy amit régen TOT-nak hívtak, és a magyar szövetkezetek összességét is jelentette, milyen fejlett agrárpolitikai célokat szolgált. Sokat beszéltünk arról, hogy a Közös Piac, aminek a legfontosabb eleme a legfejlettebb nyugati országokban az agrárpolitika volt, és az egész költségvetés nagyobb része a különböző agrárfejlesztési célok megvalósítását szolgált. De ha sorba rakjuk azt, hogy melyek voltak a magyar szövetkezeti mozgalom céljai még a régi rendszerben, és milyen sikerrel hajtották végre azokat – és hogy ezek mennyire azonosak voltak a Közös Piac

agrárcéljaival –, akkor a hasonlóság egészen döbbenetes, jelentette ki Horn Péter.

A Közös Piac legfontosabb céljai címszavakban: a mezőgazdasági népesség életszínvonalának közelítése az ipari és a városi élet színvonalához; a versenyképes farmméretek műszaki színvonalának emelése; multifunkcionális mezőgazdaság kialakítása; a vidéki életminőség javítása (ezen belül a lakásviszonyok, az infrastruktúra fejlesztése, nyugellátás és orvosi ellátás biztosítása, s amire soha nem gondolunk: a cigányok foglalkoztatása (amelyben Magyarország volt a legsikeresebb Európában); a fenntartható mezőgazdaság (élelmiszerbiztonság, talajterképek, melioráció, vízrendezés, tápanyag-utánpótlás, erdősítés, állat- és növényvédelem stb.), s nem utolsósorban a tudástranszfer, az innováció, a K+F tevékenység, a nemzetközi kapcsolatok építése. Mindezen a területen a magyar mezőgazdaság Európa előtt járt – a mezőgazdaság szövetkezeti szereplőinek köszönhetően. Egy nagy különbség volt: Magyarországon döntően a szövetkezeti szektor cipelte ezeket a terheket, míg Nyugat-Európában az összes adófizető pénzéből teremtették meg a hatalmas agrártámogatások pénzügyi fedezetét.

Mégis meg lehetett csinálni mindezt nálunk is, egy olyan viszonyrendszerben, ami politikailag utálta és folyamatosan támadta a magyar mezőgazdaságot. Az előadó büszke a szektor elmúlt évtizedekbeli tevékenységére, csak azt sajnálja, hogy az nem vált szerves részévé nemzeti öntudatunknak. Pedig a magyar szövetkezeti mozgalom unikum és hungarikum! Nem kell kitalálni mindenféle címkét, mert a magyar szövetkezetpolitika, a háztáji-nagyüzemi integráció a világon, például Új-Zélandon, egyetemi tananyag. Nálunk meg alig mernek róla beszélni – pedig erre büszkének kellene lennünk!

H. GY.